

نقش ناجا در پدافند غیر عامل در برابر جنگ نرم (اعتماد سازی)

مطالعه موردی فرماندهی انتظامی استان سمنان

محمد زرگران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۲/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۳/۰۳

چکیده مقاله

جنگ نرم اصطلاح جدیدی است که در مقابل جنگ‌های متداول پیشین به کار می‌رود. در جنگ نرم، با توسل بر ابزارها و شیوه‌های مختلف و نوین از جمله با راه‌اندازی جنگ نرم، سعی می‌شود پیروزی بر حریف، بدون لشگرکشی و خونریزی، تحقق یابد. دشمنان جمهوری اسلامی ایران، از ابتدای پیروزی انقلاب درصدد براندازی نظام نوپای اسلامی برآمده و تمام شیوه‌های سخت و نرم را آزموده‌اند. یکی از این شیوه‌ها ایجاد بدبینی و جدایی بین ارکان نظام و مردم می‌باشد.

جوامع منظم در کلیه دوران‌ها برای اجرای قوانین و مقررات و جلوگیری از تقابل با این قوانین و برای تسلیم متخلفان به دستگاه قضایی مامورانی در اختیار داشته‌اند، بنابراین این موضوع پلیس و وجود نیرویی برای حفظ و امنیت مسئله تازه‌ای نیست. اما در هر دوره این نیرو تکامل بیشتری پیدا کرده تا در نهایت به پلیس امروز با تمامی خصوصیات ویژه خود تبدیل شده است. شاخص‌ترین این خصوصیات تماس مداوم و برخورد و تعامل و ارتباط دوسویه با مردم از مهم‌ترین دغدغه‌های هر سازمانی و تشکیلاتی است که این خود به دلیل نقش بنیادین و بی‌بدیل نیروی انسانی به عنوان عامل راهبردی و کلیدی در ساختار هر سازمان و برای به انجام رسانیدن بهینه ماموریت‌های محوله و توفیق درنیل به اهداف مورد نظر و از پیش تعیین شده می‌باشد.

عملکرد غیر اصولی نیروی انتظامی که با هدف ایجاد نظم و امنیت تاسیس گردیده است، می‌تواند به عنوان ابزار تبلیغاتی در راه اندازی جنگ نرم مورد بهره برداری قرار گیرد. رفتار پلیس و چگونگی برخورد او با مراجعه‌کنندگان تاثیر عمیقی بر نگرش افراد به سازمان پلیس و کارکنان آن دارد. میلتن برگر رفتار را چندینی می‌داند که افراد انجام می‌دهند یا بیان می‌کنند. به اعتقاد وی چون

^۱ - پژوهشگر و کارشناس پدافند غیرعامل

رفتار، اعمال هر فرد را در بر می‌گیرد، یک ویژگی یک ویژگی پویاست. بنابراین چون کارکنان پلیس به طور مداوم با مردم تماس داشته و در مرکز ثقل نگاه افراد قرار دارند، سازمان باید به طور مداوم رفتار و عملکرد خود را تحت کنترل داشته و با آسیب شناسی رفتار و حذف ناهنجاری‌ها در جلب اعتماد عمومی کوشا باشد. اعتماد و جلب اعتماد از جمله مفاهیم بنیادی است که به واسطه تحولات جهان مدرن، لزوم توجه به آن بیشتر شده است. اعتماد، اطمینان به قابلیت یک شخص یا سیستم است که بیانگر پاکدامنی، ایمان به مردم، آرامش و نقش‌های بر عهده گرفته شده از سوی کنشگران اجتماعی است. مسئولان و دست‌اندرکاران سازمان ضمن هوشیاری، آگاه‌سازی کارکنان، باید اقدامات مقابله‌ای و آفندی در این زمینه را نیز به کار گیرند. در این مقاله با مرور بر نظریات و دیدگاه‌های مختلف، ترفندها و شگردهای دشمنان نظام در حوزه جنگ نرم شناسایی و راهکارهای لازم در خصوص مقابله با آن بررسی گردیده است.

واژگان کلیدی: جنگ نرم، پدافند غیرعامل، فرماندهی انتظامی استان سمنان

مقدمه

اصطلاح جنگ نرم در برابر جنگ سخت که همگان با آن آشنایی دارند در حقیقت شامل هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه ای می‌باشد، که توسط مهاجم یا مهاجمان، جامعه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی و گشوده شدن آتش و با استفاده از جنگ روانی، جنگ یارانه‌ای، اینترنتی، براندازی نرم، راه‌اندازی شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی و شبکه سازی، رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد.

امنیت و اعتماد دو روی یک سکه و نیروی انتظامی یکی از مهم‌ترین ارکان حفظ امنیت در جامعه است. اگر اعتماد را اطمینان به درستکاری، بی‌طرفی و داشتن حسن ظن معنا کنیم، آنگاه در می‌یابیم امنیت هنگامی حاصل می‌شود که در یک رابطه متقابل، درستکاری، بی‌طرفی و حسن ظن وجود داشته باشد. حال با توجه به انکار ناپذیر بودن تاثیر اعتماد بر جامعه و ارتباط تنگاتنگی که مردم و به ویژه جوانان، خواسته یا ناخواسته با پلیس دارند باید تلاش شود که در پس زمینه ذهن خود، بخشی از آرامش موجود را حاصل حضور پلیس بدانند.

هدف مقاله

هدف از تهیه این مقاله شناخت بیشتر ابزارهای مورد استفاده در جنگ نرم و شیوه‌های مقابله

با آن در حیطه وظایف پلیس و تاثیر اعتمادسازی پلیس در کنترل این شیوه مقابله می‌باشد.

روش تهیه مقاله

در این مقاله از روش اسنادی و مروری استفاده شده است، اسناد مورد استفاده شامل کتب، مقالات موجود، تالیف و ترجمه‌های انجام شده مرتبط با موضوع و بررسی علمی و راهکارهای اعتمادسازی توسط ناجا و تاثیر آن بر کنترل و مقاله با جنگ نرم می‌باشد.

تعاریف و اصطلاحات

جنگ نرم: جنگ نرم (soft war) در برابر جنگ سخت (hard war) در حقیقت شامل: هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای که جامعه هدف یا گروه هدف را نشانه می‌گیرد و بدون درگیری نظامی و گشوده شدن آتش رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد. (ماه پشیمانان و همکاران، ۱۳۸۶)

اعتماد: در فرهنگ عمید اعتماد بر معنای متکی شدن به کسی و کاری را بی‌گمان به او سپردن و وا گذاشتن کار به کسی معنا شده است، اما در فرهنگ و بستر اعتماد به عنوان اعتقاد یا اطمینان راسخ به صداقت، درستی، شوق و عدالت یک شخص، گروه یا مکیت جامعه آمده است، اعتماد به معنای نگرشی مطرح شده که نشان از حسن ظن و اطمینان اعتماد کنند. به پلیس دارد و موجب بروز هنجارهایی چون همکاری و مشارکت با آن در زمینه‌های مختلف می‌گردد. (هاشمی، ۱۳۸۳: ۲)

انجام وظایف پلیس: مامور پلیس باید وظایف خود را، بی‌طرفانه، بدون چشم داشت، گرایش یا سوءنیت و صرف نظر از جایگاه، جنس، نژاد، مذهب یا باور سیاسی به انجام رساند. ماموران هرگز اجازه نخواهند داد احساسات شخصی، خصومت‌ها و دوستی‌ها در رفتار آن‌ها تاثیر گذارد. قوانین را به صورتی سنجیده و مودبانه اعمال و در انجام وظیفه تلاش خواهند کرد، تا حد امکان از همکاری عمومی برخوردار باشند. آن‌ها در نحوه حضور و سلوک خود به گونه‌ای برخورد خواهند کرد که به خاطر جایگاه و اعتماد عمومی نسبت به خود روح اعتماد به نفس و تحسین را در مردم القاء نمایند.

رفتار: در فرهنگ عمید رفتار به معنای رفتن، طرز حرکت و طرز عمل و روش آمد. اما میلتن برگر رفتار را «آنچه افراد انجام می‌دهند یا بیان می‌نمایند» تعریف کرده و آن را در برگیرنده اعمال فرد و یک ویژگی پویا دانسته که یک یا چند بعد دارد و قابل اندازه‌گیری است.

تفاوت تهدیدها در جنگ نرم و جنگ سخت (نائینی، ۱۳۸۶)

۱_ حوزه تهدید سخت امنیتی، نظامی می‌باشد اما در حوزه تهدید نرم، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است.

۲_ تهدیدهای سخت عینی، واقعی و محسوس است و می‌توان آن را با ارائه برخی از معیارها، اندازه گیری کرد اما در تهدیدهای نرم پیچیده و محصول پردازش ذهنی نخبگان و اندازه گیری آن مشکل است.

۳_ روش اعمال تهدیدهای سخت استفاده از زور و اجبار است اما در تهدید نرم از روش امناع سازی بهره گیری می‌شود.

۴_ هدف در تهدیدهای سخت، تخریب و حذف فیزیکی حریف و تصرف و اشغال سرزمین است اما در تهدید نرم هدف تاثیرگذاری بر انتخابها، فرایند تصمیم گیری و الگوهای رفتاری حریف و در نهایت سلب هویت‌های فرهنگی است.

۵_ مفهوم امنیت در رهیافت‌های سخت افزارانه به معنای نبود تهدید خارجی تلقی می‌شود اما در تهدید نرم مفهوم امنیت در رهیانت‌های نرم افزارانه شامل امنیت ارزش‌ها و هویت‌های اجتماعی است.

۶_ تهدیدهای سخت به علت محسوس بودن همراه با عکس العمل و برانگیختن است اما تهدیدهای نرم به دلیل ماهیت غیرعینی و محسوس نبودن آن، عمدتاً فاقد عکس العمل است.

۷_ مرجع امنیت در حوزه تهدیدهای سخت عمدتاً دولت‌ها هستند اما مرجع امنیت در تهدیدهای نرم محیط فراملی و فراملی (عضویت‌های فراملی و جهانی) است.

۸_ کاربرد قدرت سخت در رویکردهای امنیتی جدید عمدتاً مترادف با فروپاشی نظام‌های سیاسی-امنیتی مخالف یا معارض است اما کاربرد قدرت نرم در رویکردهای امنیتی جدید علیه نظام-های سیاسی مخالف یا معارض، مترادف با فرهنگ‌سازی و نهادسازی در چارچوب اندیشه و الگوهای رفتاری نظام‌های لیبرال و دموکراسی تلقی می‌شود.

نظریات در حوزه جنگ نرم

سون تزو: تفرقه افکندن میان دشمنان، خنثی کردن برنامه‌های راهبردی آنان و به انزوا کشاندن به گونه‌ای که نیروی دشمن روحیه خود را از دست بدهد و فاقد اراده مقاومت گردد و بتوان بدون استفاده نه چندان گسترده از نیروی نظامی بر ارتش دشمن چیره شد. سون تزو، پیروزی از این راه یعنی درهم شکستن مقاومت دشمن بدون جنگ را برتری فوق العاده تلقی می‌کند. (امینی، ۱۳۸۴)

کارن فون کلازوتیس: او معتقد است جنگ ادامه سیاست دولت با ابزاری متفاوت است و بیش از دیگر نظریه پردازان راهبردی، بر عوامل روحی- روانی در صحنه‌های عملیاتی نبرد توجه دارد و این یکی از عناصر مهم اندیشه وی را تشکیل می‌دهد. (امینی، ۱۳۸۴)

ساموئل‌ها نتینگتون: نظریه معروف رویارویی تمدن‌ها، دموکراسی شدن در کشوری ممکن است تحت تاثیر نفوذ، شاید بسیار نیرومند، عملیات حکومت‌ها و نهادهای بیگانه که در آن کشور اعمال می‌کنند، قرار گیرد. بدیهی است که عوامل بیگانه گاه رژیم‌های دموکراتیک را برانداخته یا مانع آن شده‌اند که کشورهایی به دموکراسی نائل آیند. شاید بهتر باشد چنین تصور کنیم که عوامل بیگانه در تسریع یا تاخیر اجرای توسعه اقتصادی و اجتماعی که زمینه ساز دموکراسی هستند، اعمال نفوذ می‌کنند. (هانتینگتون، ۱۳۸۱: ۹۹-۹۷)

جورج سوروس: حرکت انقلاب مخملی تحت عنوان حرکت اصلاحی و اصطلاحات آمریکایی در کشورهای جهان سوم شکل می‌گیرد. طراح اصطلاحات آمریکایی، جرج سوروس است که تاثیرگذاری او بر کشورهای دیگر اغلب از راه حمایت‌های مالی بنیاد فرهنگی مطالعاتی وی تحت عنوان بنیاد جامعه باز (open society) به مخالفان این کشورها صورت می‌گیرد. این بنیاد، طی سال‌های اخیر در گرجستان و عربستان، شورش‌های خیابانی مخلفان را به نام انقلاب صاحبان گل‌های رز و انقلاب مخملی هدایت کرد. (وعیدی، ۱۳۸۴)

نظریات در حوزه اعتمادسازی

از منظر جامعه‌شناسی باید اعتماد را هم نتیجه و پیامد یک فرایندو کارکرد اقتناع سازی افکار عمومی و هم سرمایه اجتماعی بسیار اساسی و پایه نظام سیاسی و ساختار اجتماعی یا جوهره و اساس روابط اجتماعی دانست. اعتماد مساوی با کارآمدی نظام سیاسی بوده و رضایت عمومی حاصل جمع کارآمدی (اعتماد) با مشروعیت است. هرچند اعتماد با مشروعیت ملازمت دائمی ندارد اما رابطه

مستحکمی دارد و افزایش یا کاهش آن در افزایش یا کاهش مشروعیت اثر دارد. (خرسند بهشتی، ۱۳۸۴)

یکی دیگر از عوامل مرتبط با اعتماد اجتماعی، میزان و دفعات استفاده از زور و قوه تهدید است. بدین صورت که هر چه میزان و دفعات استفاده از زور از سوی هر گروه یا سازمان رسمی یا غیر رسمی افزایش یابد به همان میزان نسبت، اعتماد اجتماعی آن گروه یا سازمان کاهش خواهد یافت. به همین جهت در شرایطی که روابط اجتماعی در فضایی از بی اعتمادی حول کسب قدرت و با استفاده از شیوه‌های چون زور، باند بازی، تقلب و دورویی جریان دارد، اعتماد اجتماعی متقابل جایی نخواهد داشت و اکثریت فاقد احساس امنیت نخواهند کرد. (عبدالرحمانی، ۱۳۸۴)

اعتماد در گهنة روابط اجتماعی شکل می‌گیرد. در روابط بین اعتمادکننده و اعتمادشونده انتظارات متقابل مطرح است، یعنی هر دو طرف انتظار دارند که در پی روابط اجتماعی، از منافع آن برخوردار شوند. (عباس زاده، ۱۳۸۳: ۲۷۰)

ابعاد اعتماد

رابینز در کتاب مبانی رفتار سازمانی را برای اعتماد پنج بعد مشخص نموده است:

الف_ صداقت: به معنای درستی، پاکی و دارای حقیقت بودن

ب_ شایستگی: که عبارت است از داشتن مهارت و دانش در زمینه‌های فنی و روابط انسانی

ج_ ثبات یا پایداری: قابلیت اعتماد، توان پیش‌بینی و قضاوت خوب به هنگام رویارویی با اوضاع و شرایط مختلف

د_ وفاداری: عبارت است از حفظ آبرو و حیثیت

هـ_ رو راستی: به معنای تبادل نظر و دادن اطلاعات به صورت آزاد

ابزار و روش های جنگ نرم

الف) جنگ رسانه ای: استفاده از رسانه‌ها برای تضعیف گروه و مجموعه هدف با بهره‌گیری از توان و ظرفیت رسانه‌ها اعم از مطبوعات، خبرگزاری‌ها، رادیو، تلویزیون، اینترنت و اصول تبلیغات (سلطانی فر، ۸۷)

ضیایی پرور معتقد است بنیادی‌ترین تعریف از جنگ رسانه‌ای استفاده از رسانه‌ها برای تضعیف کشور هدف و بهره‌گیری از توان و ظرفیت رسانه‌ها به منظور دفاع از منافع ملی است. جنگ رسانه‌ای یکی از برجسته‌ترین جنبه‌های جنگ نرم و جنگ‌های جدید بین‌المللی است. جنگ رسانه‌ای مقوله‌ای است که همکاری هماهنگ و نزدیک بخش‌های نظامی، سیاسی، اطلاعاتی، امنیتی، رسانه‌ای و تبلیغاتی یک کشور را می‌طلبد. طراحان جنگ رسانه‌ای نه لزوماً ژنرال‌های پادگان نشین، بلکه ممکن است استادان دانشکده‌ها و دپارتمان‌های رسانه‌ای در دانشگاه‌های معتبر هر کشوری باشند. (ضیایی پرور، ۱۳۸۶: ۱۱ و ۱۳)

امینی معتقد است: رسانه‌ها عمدتاً به سه دسته شنیداری، دیداری و شنیداری-دیداری تقسیم می‌شوند. برای انتخاب رسانه مناسب، طراح عملیات روانی باید اطمینان حاصل کند که رسانه مورد نظر، توانایی پخش و رساندن پیام به مخاطبان مورد نظر را دارد. (امینی، ۱۳۸۴)

ب) اینترنت: جنگ اینترنتی و رایانه‌ای اشاره به وضعیتی دارد که در آن عملیات نظامی و جنگ متعارف بر پایه اطلاعات رایانه‌ای، کنترل شده و به منظور جلوگیری از عملیات دشمن و همچنین ایجاد اختلال در ارتباطات و جلوگیری از دسترسی وی به اطلاعات، تلاش می‌شود. به علت وابستگی شدید کشورها در زمان حاضر به اینترنت و اطلاعات موجود در آن و همچنین دسترسی عمومی به آن، ضربه‌پذیری از این ناحیه نیز فراوان است. امروزه جرائم فراوانی و متعددی در ارتباط با رایانه و اینترنت وجود دارد که استفاده از آن به عنوان یک ابزار جنگ روانی در ابعاد محدود یا گسترده نیز توسط افراد، سازمان‌ها و کشورها از آن جمله است.

ج) رادیو، تلویزیون و ماهواره‌ها از ابزار اولیه و حتمی برای ایجاد یک جنگ روانی تمام عیار علیه اهداف می‌باشند. امروزه کمتر کسی که به نقش رادیوها در شکل دهی به افکار عمومی و تقابل رسانه‌ای میان کشورها، گروه‌ها و جمعیت‌های سیاسی واقف نباشد. برخی صاحب‌نظران تا آنجا پیش رفته‌اند که حتی یکی از دلایل فروپاشی بلوک شرق و شوروی سابق را فعالیت رادیو آزادی دانسته‌اند. (ضیایی پرور، ۱۳۸۶: ۸۲)

تلویزیون نیز دیگر ابزار مورد نظر این مبحث می‌باشد. این رسانه به عنوان ابزاری سمعی و بعدی در خدمت جامعه بشری و ارتقای سطح دانش و فرهنگ بوده ولی همچون رادیو، استفاده‌های ابزاری نیز از این وسیله در جهت اهداف مختلف از جمله بهره‌گیری در جنگ روانی به عمل می‌آید.

تلویزیون‌ها مهم‌ترین ابزار هستند، تلویزیون‌ها به سه قسم عادی، خبری و ویژه تقسیم می‌شوند. تلویزیون‌های عادی ملی یا فراملی هستند که کمتر به صورت علنی به مسائل سیاسی می‌پردازند. تلویزیون‌های خبری با برجسته‌سازی در دستور کار قرار دادن بعضی از موضوعات در جهان می‌توانند افکار عمومی را معطوف به یک مسئله ساخته و به این ترتیب با برجسته‌سازی بیش از حد موضوع، جوی نامطلوب علیه آماج ایجاد کنند. (اردستانی، ۱۳۸۳)

در خصوص ماهواره‌ها نیز این نکته را باید در نظر داشت که امروزه ماهواره‌ها به بخش مهم و عمده در زیربنای ساختار اطلاعات و ارتباطات تبدیل شده‌اند، تا جایی که برخی متخصصان کارشناسان معتقدند که قرن حاضر را می‌توان قرن ماهواره نام نهاد. فناوری ماهواره عاملی قوی برای تغییر و دگرگونی بوده و علاوه بر اینکه می‌تواند ابزاری مفید در خدمت انسان‌ها باشد، استفاده‌های نابجایی نیز از آن‌ها صورت می‌گیرد که می‌توان سعی و تلاش قدرت‌های بزرگ جهت تغییر افکار و اندیشه‌های ملت‌های دیگر را برای جنگ روانی ذکر کرد که با در نور دیدن مرزها به همراه امواج به وسیله گیرنده‌های رادیویی و تلویزیونی وارد خانه‌ها می‌شود. ماهواره‌ها برای بی‌ثبات‌سازی نظام امنیت اجتماعی، گسترش هدفمند شبکه‌ها مشغول فعالیت هستند. به عنوان مثال هم اکنون ۵/۴ میلیون گیرنده ماهواره‌ای غیرمجاز در کشور فعال است و از ۱۷ هزار و ۶۶۶ شبکه ماهواره‌ای جهانی، نزدیک به سه هزار شبکه در داخل کشور قابل دریافت است. از این تعداد ۳۸۰ شبکه به موسیقی، ۷۴ شبکه به تبلیغات مد لباس و لوازم آرایش، ۲۷۳ شبکه به تبلیغ ادیان ساختگی و ۲۳۵ شبکه به برنامه‌های مبتذل اختصاص یافته‌اند. (آرین منش، ۱۳۸۷)

د) خبرگزاری‌ها: منظور از خبرگزاری‌ها بنگاه‌ها یا موسساتی می‌باشد که شریان خبری جهان در دست آن‌ها بوده و با کسب و انتشار خبرها به تمام دنیا، نقش انکارناپذیری در آگاهی بخشی و افزایش اطلاعات مردم دارند. ولی این ابزار نیز از چشم عاملان جنگ‌های عصر حاضر به دور نمانده و با توجه به اینکه بیشتر این خبرگزاری‌ها در اختیار صاحبان زر و زور قرار داشته‌اند به همین خاطر با انتشار اخبار گزینشی، تحریف شده، غیر واقعی و جهت دار، کشور هدف را به نوعی در معرض بمب‌های خبری خود قرار می‌دهند.

ه) شایعه و دروغ

شایعه: روشی تاثیر گذار در جنگ نرم می‌باشد که هم زمان جنگ و هم در زمان صلح کاربرد داشته و از آن برای تخریب روحیه، فریب دشمن، سلب اعتماد مردم و سربازان از رهبران و فرماندهان وافران استفاده می‌کنند. «به نظر می‌رسد که شایعات، نقش پر اهمیتی در ایجاد و تشدید اغتشاشات و

شورش‌های عمومی دارند، به همین سبب، شناسایی نقش آن‌ها قبل و حین آشوب و پس از آن می‌تواند به پیشگیری از آن کمک کند هر چند شایعات در هر زمانی امکان انتشار دارند، اما در زمان وقوع حوادث تروماتیک (آسیب‌زا) و نیز به هنگام وقوع بحران، شانس تولید و انتشار شایعات مضاعف می‌شود. در این گونه شرایط، شایعات می‌توانند به منزله آتش تهیه مجران عمل کنند و آن را بیش از پیش شعله‌ور سازند.» (رادان: ۱۳۸۶)

شایعات اعم از اینکه مثبت یا منفی باشند، هدفی جز تخریب روانی و افشاندن تخم بی‌اعتمادی به همراه ندارند. شایعه، پدیده‌ای مخرب و خطرناک است که معمولاً از یک خبر ناشی می‌شود یا از یک از جنجال و هیاهوی بی‌اساس به وجود می‌آید و در افکار عمومی مردم جای می‌گیرد. (حاجی حسین نژاد: ۱۳۸۴)

دروغ: دروغ نیز کاربردی همچون شایعه داشته و همواره مورد استفاده گردانندگان پروژه‌های جنگ نرم بوده است. «جوزف گوبلز» وزیر تبلیغات هیتلر که نقش مهمی را در کابینه نظامی هیتلر به عهده داشت، معتقد بود: هر چه دروغ بزرگ تر باشد، قبول آن آسان تر است» دروغ بخشی از تاکتیک‌های جنگ نرم محسوب می‌شود. در فریب با راهبرد دروغ بزرگ، کوشش می‌شود تا مخاطب مورد نظر به سمت یک فضای روانی متفاوت با واقعیت سوق داده شود. (مرادی: ۱۳۸۲)

موانع ارتباط اثر بخش پلیس با مردم

به دلیل اهمیت ارتباط موثر در روابط پلیس و جامعه، ماموران باید از موانع ارتباط اثر بخش آگاهی داشته باشند. موانع رایج عبارتند از: پیش‌داورها و کلیشه‌ها، نبود وقت کافی، به کار بردن اصطلاحات تخصصی حرفه‌ای، نبود بازخورد و گوش ندادن. پیش‌داوری‌ها و کلیشه‌ها ممکن است تأثیرات منفی روی توانایی یک مامور برای برقراری ارتباط داشته باشند. افکار از پیش شکل گرفته در مورد راستگو بودن یا ارزش یک فرد ممکن است منجر به دشواری در روابط با افراد و تلت یا عدم تبادل افکار میان طرفین شود. حتی زبان سخن گفتن در مورد دیگران هم ممکن است یک مانع ایجاد کند.

فقدان وقت کافی، یک مانع دیگر برای ارتباط موثر است. ماموران پلیس و مردم جامعه، کار و مشغله دارند و اغلب هیچ یک نمی‌خواهند وقتی را صرف ارتباط کامل و ایجاد همدلی با یکدیگر کنند. زمانبندی نادرست هم ممکن است در برقراری ارتباط اختلال ایجاد کند. ماموران پلیس غالباً باید به درخواست‌های کمک دهند و به همین دلیل مجبورند گفتگو با دیگران را قطع یا کوتاه کنند.

کاربرد اصطلاحات تخصصی حرفه‌ای یک مانع دیگر در برقراری ارتباط است، مجریان قانون، واژگان خاص خود را دارند، از قبیل مضمون به ارتکاب جرم، شگرد و شاکی.

ماموران باید از به کار بردن این اصطلاحات در هنگام صحبت با مردم احتراز کنند و از کاربرد آن در گزارش‌های مکتوب نیز بپرهیزند. فقدان بازخورد و نیز درست گوش ندادن هم اثر بخشی ارتباط را کاهش می‌دهد. سایر موانع ارتباطی عبارتند از: قضاوت کردن، خود برتر بینی، بازی دادن مخاطب و بی تفاوتی.

کارکنان پلیس باید این توانایی را داشته باشند که با شهروندان ارتباط برقرار کنند.

تریانو ویچ این ارتباط را به چهار نوع می‌داند:

الف) ارتباط ساده که می‌تواند شامل مبادله اطلاعات ساده میان افراد و گروه‌ها، مبادله افکار، نظریه‌ها و احساسات باشد و نتیجه آن درک بهتر از دیدگاه‌های مختلف است.

ب) همکاری که عبارت است از ارتباط غیر رسمی که هیچ ساختار مشترک و تلاشی برای برنامه‌ریزی در این نوع ارتباط وجود ندارد و منابع از یکدیگر جدا می‌مانند.

ج) نوع سوم ارتباط عبارت است از ارتباط رسمی و درک بهتر از ماموریت‌ها و اهداف، این ارتباط نیز به برنامه‌ریزی مشترک نیازمند است.

د) نوع چهارم ارتباط برای همکاری عبارت است از ارتباط ۲ جانبه تعریف شده‌ای که برای هر دو طرف دارای منافع باشد. در این ارتباط دو یا چند سازمان وارد می‌شوند که برای رسیدن به هدف مشترک تلاش می‌کنند.

از مهمترین نمودهای بارز پاسخ‌گویی پلیس، دفتر نظارت همگانی است که پاسخ‌گویی شکایت شهروندان می‌باشد. همان‌طور که جانسون اشاره کرده است، شهروندان در جوامعی که دارای نظام بازرسی هستند، اعتماد بیشتری به روش بررسی شکایت‌های خود توسط اداره‌های پلیس دارند.

ایده پلیس جامعه‌محور برای امن ساختن جامعه یک رهیافت جدید است. این موضوع، خود یک برنامه یا مجموعه‌ای از برنامه‌ها نیست، بلکه یک اعتقاد فلسفی است که می‌گوید پلیس و جامعه با همکاری هم می‌توانند کاری کنند که هیچ‌یک به تنهایی قادر به انجام آن نیستند و نیرویی که پلیس جامعه‌محور ایجاد می‌کند می‌تواند قدرتمندتر باشد. (میلروهس: ۱۳۸۲)

میلروهس از قول رابرت پیل در سال ۱۸۲۹ اصول ذیل را به عنوان مبنای کار نیروی پلیس آورده است:

وظیفه پلیس جلوگیری از جرم و بی نظمی است.

قدرت پلیس برای انجام وظایف خود متکی به تایید عمومی و توانایی پلیس برای جلب و حفظ احترام عمومی است.

احترام و تایید پلیس از سوی مردم به معنای همکاری صمیمانه مردم در کار رعایت قوانین نیز هست.

پلیس باید اعتماد عمومی را جلب و حفظ کند، اما نه با فریفتن افکار عمومی، بلکه با نمایش عداوم توانایی خود در اجرای کاملاً بی طرفانه قانون راه اندازی اغتشاش، آشوب‌های خیابانی و رفتارهای خشونت آمیز. یکی دیگر از ابزارهای مهم بی ثبات سازی است که می‌تواند به بحرانی غیر قابل کنترل تبدیل شده و در کنار نافرمانی‌های مدنی، ثبات و امنیت سیاسی-اجتماعی هر کشوری را به خطر بیندازد. تلاش‌های گسترده‌ای برای راه اندازی آشوب‌ها و اغتشاشات خیابانی در سال‌های گذشته صورت گرفته که دست‌های پیدا و پنهان دشمنان خارجی و به ویژه آمریکا که از تمام جهات از این اقدامات پشتیبانی می‌کند در آن‌ها دیده می‌شود.

شرایط تحقیق براندازی نرم

زمینه جنگ نرم یا براندازی نرم، نیاز به وجود نارضایتی‌های متراکم و گسترده در جامعه دارد. در شرایط فعلی نارضایتی‌ها و بی‌رضایتی‌ها در ایران نه تنها متراکم نیست، بلکه متکثر و مخالف است، بدین معنی که اقشار مختلف جامعه نسبت به موضوعات و مسائل مختلفی احساس نارضایتی دارند، لذا به جای تقویت نارضایتی، همدیگر را خنثی می‌کنند. نگرش متفاوت آحاد جامعه در خصوص حجاب و بی‌حجابی نمونه بارز آن است. از طرف دیگر قدرت بسیج اجتماعی و سیاسی نظام در ایران از هر نیروی خارجی و داخلی بیشتر است و این مهم به اثبات رسیده است که هر گاه نظام اراده نماید، می‌تواند توده مردم را علیه دشمنان داخلی و خارجی بسیج کند. ذکر این موضوع ضروری است که موفقیت عملیاتی شدن تهدیدات نرم در نهایت مبتنی بر عدم دخالت و بی‌طرفی نیروهای نظامی است. این درحالی است که برخورد با براندازان نرم در ایران از سوی نیروهای نظامی امری بدیهی بوده و با توجه به اعتقاد عمیق نیروهای نظامی به دین مبین اسلام و نظام جمهوری اسلامی بی‌طرفی نیروهای نظامی

و عدم برخورد با دشمنان خارجی و ایادی آنان منتهی به نظر می‌رسد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

با توجه به آنچه گفته شد ضرورت مقابله جری با جنگ نرم و روانی دشمن از طریق شیوه‌های سخت افزاری و نرم افزاری بر کسی پوشیده نیست و هیچ دارنده عقل سلیمی لزوم آمادگی جهت مقابله مناسب را انکار نمی‌کند. به همین جهت تمام نهادها و سازمان‌های مرتبط، مسئولان و مردم همیشه در صحنه، همچون گذشته باید برای رویارویی با هرگونه توطئه‌ای، راهکار مناسب را از قبل تهیه و به موقع به کار گیرند. نکته قابل توجه در مبحث اعتماد این است که اعتماد همیشه به سختی بدست می‌آید و به راحتی و با یک جرعه از دست می‌رود و وقتی اعتماد به بی‌اعتمادی تبدیل می‌شود تغییر آن بسیار دشوارتر خواهد بود. بنابراین به دلیل نقش مهمی که رفتار پلیس در افزایش میزان اعتماد به حکومت دارد پیشنهاد می‌شود که متولیان امر با برنامه ریزی درست، نگرش مردم را به پلیس مثبت‌گرا نمایند.

افزایش اطلاعات مسئولان: آشنایی و کارگزاران نظام با رویکردها و خصوصاً روش‌ها، ابزارها و مراکز آمریکایی فعال در خصوص ایران بسیار ضروری بوده و در مواقع حساس، کارساز می‌باشد.

توجه جدی به مردم: پیشنهاد اصلی دیگر، توجه شایسته به مهندسی امنیت مردم جمهوری اسلامی است. از آنجا که یکی از اصلی‌ترین و مهم‌ترین مولفه‌های قدرت نظام کشورمان مردم می‌باشند و از آنجا که بخش قابل توجهی از اقدامات دشمن بر روی گردانی مردم از نظام و همچنین هویت ملی ایرانیان متمرکز شده، جا دارد که همه مواقع به فکر مردم بود نه فقط در مواقع نیاز.

با شناسایی و تدوین شاخص‌هایی که بیشترین تاثیر را در جلب اعتماد جامعه داشته‌اند، آن‌ها را مورد بررسی قرار داده و با بررسی راه‌های حفظ این موقعیت و حتی افزایش آن‌ها نه تنها در مورد این شاخص‌ها، بلکه در مورد سایر شاخص‌ها تسری داد.

استفاده از عالمان دین و روحانیون آشنا به موضوعات و مسائل پلیس به ویژه روحانیون شاغل در سازمان عقیدتی سیاسی ناجا و بهره‌گیری از رهنمودها و تدابیر ایشان هم‌زمان با تقویت روحیه دینی و تعهد در کارکنان پلیس می‌تواند در بهبود عملکرد و رفتار اجتماعی پلیس موثر باشد.

برقراری تعامل با رسانه‌های گروهی به ویژه صدا و سیما که بیشترین تاثیر را روی مردم دارند و اقدام جهت شناساندن چهره پلیس و وظایف او به آنان تا بتوان زمینه‌های جلب اعتماد را فراهم نمود.

با تشکیل یک گروه از کارشناسان خبره و آگاه به موضوعات مرتبط، ضمن بررسی دقیق و موشکافانه موضوع و تقویت نقاط قوت می‌توان راهکارها و تدابیر ویژه‌ای برای حل این مشکل و رفع نقاط ضعف پیشنهاد داد.

بهبود وضعیت انضباط ظاهری و تقویت مبانی انضباط معنوی در بین کارکنان پلیس می‌تواند تاثیر به‌سزایی بر همکاری و جلب اعتماد جامعه به پلیس داشته باشد.

برگزاری کلاس‌های آموزشی و آگاه‌سازی توسط کارکنان مجرب و آموزش دیده پلیس در مدارس و مساجد به منظور افزایش سطح آگاهی و جلب اعتماد بیشتر هم‌راهکار موثری خواهد بود.

وحدت ملی: اگر در کشوری تمام اقشار مردم، مسئولان، جناح‌ها، رسانه‌ها و مطبوعات و... با همدیگر اتحاد، یکدلی، هم‌فکری و هم‌زبانی داشته باشند، هیچ تهدید سخت و نرمی نمی‌تواند آن‌ها را بلرزاند. وحدت راهبردی تمام نهادها برای پاسداری از ارزش‌های نظام و حفظ انسجام آن یک نیاز اساسی می‌باشد.

مدیریت و سازماندهی افکار عمومی: برای مقابله با جنگ روانی دشمنان و به ویژه آمریکا، باید افکار عمومی به نحو مطلوب سازماندهی شده و به تقویت آن از طریق دستگاه‌های مرتبط اقدام نمود.

استفاده از ابزارهای رسانه‌ای: جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با استفاده از ابزارهای رسانه‌ای در اختیار و نیز گسترش آن، تلاش خود را برای جلب افکار عمومی جهانیان به کارگیرد و همچنین دفاتر سفارتخانه‌های ایران در کشورهای مختلف می‌توانند با برپایی مراسم‌ها، سخنرانی‌ها، نمایشگاه‌ها و... نسبت به آشنا سازی افکار عمومی و مردم کشورهای دیگر با مبانی اعتقادی جمهوری اسلامی ایران اقدام نمایند.

گسترش مناسبات با همسایگان و سازمان‌های بین‌المللی: یکی دیگر از راهکارهای اساسی جهت جلوگیری و کاهش تاثیرات جنگ نرم دشمنان علیه ایران، گسترش مناسبات با کشورهای همسایه و ایجاد نظم‌های منطقه‌ای برای ثبات بخشی و تاثیرگذاری می‌باشد. همچنین همکاری با نهادها و سازمان‌های بین‌المللی تا زمانی که حقوق ملت ایران را محترم می‌شمرند از هر گونه قانونی نمودن اقدام علیه ایران می‌کاهد.

انعکاس هدفمند اقدام‌های تروریستی گروه‌های معارض:

اگرچه این گروه‌ها برای ملت ایران شناخته شده بود و مطرود می‌باشند ولیکن در جهت شناساندن این گروه‌ها که همواره مورد حمایت آمریکا می‌باشند در سطح جهانی باید اقدام نمود. یکی دیگر از راهکارهای پیش روی ایران برای مبارزه با جنگ روانی آمریکا تاکید بر فعالیت‌های تروریستی سازمان مجاهدین خلق و محکومیت بین‌المللی این سازمان و حمایت‌های آمریکا از آن‌ها به خصوص در عراق است. برای این منظور می‌توان با تلاش‌های حقوقی و سیاسی به جو منفی علیه سازمان منافقان در سطح جهانی دامن زد و با برگزاری نمایشگاه‌ها و کنفرانس‌های متعدد، ضمن محکوم و منزوی ساختن آن‌ها فشار مضاعفی را به کشورهای که از آن‌ها حمایت می‌کنند وارد کرد. (هاشمی: ۱۳۸۶)

- جنگ نرم از نظر هزینه بری، خونریزی، تخریب و... نسبت به جنگ سخت، بسیار ناچیز است.
- جنگ روانی و عملیات روانی از شیوه‌های معمول جنگ نرم محسوب می‌گردند.
- پیشینه تاریخی جنگ روانی به هزاران سال قبل باز می‌گردد و جنگ روانی مقوله تازه‌ای نیست.
- رادیو، تلویزیون، ماهواره، اینترنت، روزنامه‌ها و مجلات از ابزارهای جنگ‌های روانی نوین هستند.
- جنگ‌های نرم و روانی مختص نظامیان نبوده، بلکه برعکس غیر نظامیان بیشتر هدف محسوب می‌شوند.
- وحدت همه اقشار و جناح‌ها در صحنه بودن مردم از عوامل اصلی خنثی‌سازی توطئه‌ها می‌باشد.
- رسانه‌ها و مطبوعات داخلی نقش موثری در آگاه‌سازی مردم از تهدیدهای نرم دشمنان دارند.
- توجه جدی به خواسته‌های منطقی دانشجویان، احزاب، اقوام، اصناف و... مانع نفوذ دشمن است.
- آموزش مسئولان و فرماندهان در زمینه راه‌های مختلف مقابله با جنگ‌نرم و روانی، ضروری می‌باشد.

منابع

- اردستانی، حسن (۱۳۸۳)، عملیاتی‌سازی عملیات روانی، فصلنامه عملیات روانی، سال دوم شماره ۵
- امینی، آرمین (۱۳۸۴)، رسانه‌ها و عملیات روانی، فصلنامه عملیات روانی، سال سوم شماره ۸
- تریانویچ، رابرت و باکوروکس، بانی (۱۳۸۳)، پلیس جامعه محور، ترجمه عبدالرضا رستمی و علیرضا غلامی
- جواد آرین منش (۱۳۸۷) (نائب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی)، آخرین آمار دیش‌های ماهواره‌ای در ایران، چهارم آذر، www.asriran.com
- حاجی حسین نژاد، غلامرضا (۱۳۸۴)، شایعه و کارکردهای آن در عملیات روانی، فصلنامه عملیات روانی، سال سوم شماره ۸
- خرسند بهشتی، حسن (۱۳۸۴)، تاثیر رفتار پلیس بر جلب اعتماد جوانان پسر دبیرستانی منطقه ۴ تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد (رشته دانوس)، به راهنمایی: توحید عبدی، دانشگاه علوم انتظامی، دانشکده فرماندهی و ستاد
- رابینز، استیفن پی. (۱۳۸۵)، میانی رفتار سازمانی، ترجمه علی پارساییان و سید محمد اعرابی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی
- رادان، احمدرضا (۱۳۸۶)، شایعه، روشی تاثیر گذار تر در عملیات روانی، فصلنامه عملیات روانی، سال پنجم، شماره ۱۷
- سلطانه فرما محمد (۱۳۸۷) نگاهی به تاکتیک‌های جنگ روانه غرب علیه ایران - سیاست اینترنتی روزنامه خراسان
- ضیایی‌پرو، حمید (۱۳۸۶)، جنگ نرم ۲ ویژه جنگ رسانه‌ای، (چاپ دوم) تهران، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران
- عبدالرحمانی، رضا (پاییز ۱۳۸۴)، تاثیر اعتماد اجتماعی به عنوان نشانگان سرمایه اجتماعی به کارایی سازمان پلیس، فصلنامه دانش انتظامی، سال هفتم، شماره ۳-۱۱۷-۱۴۹
- ماه پیشانیان، مهسا (۱۳۸۶)، راهکارهای آمریکا در جنگ نرم با جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه عملیات روانی، سال پنجم، شماره ۱۸
- مرادی، حجت ا... (۱۳۸۲)، دروغ‌های جنگ، بخش جدایی ناپذیر جنگ روانی، فصلنامه عملیات روانی، سال اول شماره ۱
- میلر، لینداس و هس، کارن ام (۱۳۸۲)، پلیس در اجتماع، ترجمه رضا کلهر، جلد ۱. تهران: دانشگاه

علوم انتظامی

- میلتن برگر، ریموند (۱۳۸۳)، شیوه‌های تغییر رفتار، ترجمه علی فتحی و هادی عظیمی. تهران: سمت
- نائینی، علی محمد (۱۳۸۶)، تهدید نرم ابعاد و ویژگی‌ها، فصلنامه عملیات روانی، سال پنجم، شماره ۱۶
- وعیدی، جواد (۱۳۸۴)، رویایی انقلاب مخملی در ایران، سایت اینترنتی خبرگزاری فارس، برگرفته از نشریه معارف شماره ۲۶، خرداد ۱۳۸۴
- هاشمی، سید حمید (۱۳۸۶)، پاد استراتژی جمهوری اسلامی ایران در قبال جنگ روانی کنگره آمریکا، سایت اینترنتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.